

Καί μέσα 'ς τὸν ἀλαλαγμόν, 'ς τὴ νύχτα καὶ 'ς τὴ φρίκη
Μία φωνὴ ἀπ' τὸ νησί σκορπιέται:—

— Νίκη! Νίκη!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΡΟΔΟΝ

Ὁ συρμός καὶ τὰ ἄνθη. — Τὸ ρόδον ὡς βασιλίσσα τῶν ἀνθέων. — Εἶδη ροδῶν. — Ἐξευγενίσις τῶν ροδῶν διὰ τῆς θεραπείας. Ἀνάπτυξις τῆς ροδῆς, φύλλωμα, ἄνθη, καρποί. — Τὸ ρόδον ἐν Ἀνατολῇ, Αἰγύπτῳ, Ἑλλάδι, παρὰ Ῥωμαίους. — Τὸ ρόδον κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. — Τὸ ρόδον ἐν τῇ ποιήσει.

Εἶνε ἀλήθεια καταφανῆς καὶ πανθομολογούμενη ὅτι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἡγεμῶν ἢ αὐτοκράτωρ ἤσκησε τόσῳ ἀπεριόριστον ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ εὔρε τόσῳ γενικῆν καὶ ἀνευ ἀντιστάσεως ὑπακοήν ὅσῳ ὁ κυρίαρχος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συρμός, ἡ πανίσχυρος μόδα. Ἡ τυραννος αὕτη, βυθιζούσα διηλεκτικῶς μετ' ἀκαταπονήτου δυνάμεως πάσας τὰς ἐνδομύχους τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως συνθήκας, ἀναγκάζει ἡμᾶς ἐνίοτε νὰ δεχθῶμεν ἀπροφασίστως διατάξεις παρὰ φύσιν καὶ παρὰ νόμον.

Ὅχι μόνον δὲ ὁ συρμός ἐπιτάσσει ἡμῖν πῶς θὰ ἐνδυσθῶμεν ἢ πότε θὰ πεινάσωμεν, τίνας τροφὰς θὰ φάγωμεν καὶ ἐν ποίᾳ ὁδῷ ἢ ἐν τίνι δωματίῳ θὰ κατοικήσωμεν, ἀλλὰ προσέτι διαγράφει ἡμῖν καὶ τίνες εἶνε οἱ συγγραφεῖς, οἵτινες ἢ ἀναπτύξωσι τὸ ἡμέτερον πνεῦμα, ποία ἢ μουσικὴ καὶ τίνες αἱ τέρψεις αἵτινες θὰ φαιδρύνωσιν αὐτὸ καὶ χαροποιήσωσιν, ἀδιαφορεῖ δὲ ἂν ἡμεῖς διαφερώμεθα μᾶλλον περὶ τὰ πολιτικὰ ἢ θρησκευτικὰ ζητήματα ἢ περὶ τὸ θέατρον καὶ τὸ χρηματιστήριον. Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀσθενεῖς ὁ συρμός διατάσσει ἐνίοτε διὰ τίνος θεραπευτικῆς μεθόδου θὰ ἰαθῶσιν ἢ ἐν τίνι λουτρῷ θὰ ζητήσωσι τὴν ὑγίαν των.

Ἄλλ' ἡ μόδα δὲν κυριαρχεῖ μόνον τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτείνει τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀψύχου φύσεως. Καὶ εἶνε μὲν αὕτη ἄγνωστος εἰς τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ τὰ ζῶντα κατὰ μόνας, ὅπως καὶ εἰς τὰ συναγελαζόμενα ἐξ αὐτῶν, διότι οὐδεὶς ἤκουσέ ποτε π. χ. ὅτι ὁ κάστωρ ἢ ἡ μέλισσα ἐβαρύνθησαν τὴν παναρχαίαν τεχνοτροπίαν τῆς οἰκοδομητικῆς αὐτῶν τέχνης ἢ ὅτι αἱ ἀηδόνες ἀσχολοῦνται σήμερον πρὸς ἀλλαγὴν καὶ μεταρρυθμίσιν τῶν μελωδικῶν αὐτῶν φθόγγων καὶ τὰ κρίνα δὲ τοῦ ἀγροῦ ἐνδύονται καὶ σήμερον διὰ τῶν αὐτῶν λαμπρῶν περιβολῶν, τὰς ὁποίας οὔτε νήθουσι οὔτε ὑφαίνουσι, ὅπως καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σολομῶντος· ἀλλ' ὅταν τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ἔρχονται εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις τὰ παραλαμβάνει πρὸς ἀνατροπὴν καὶ θεραπείαν, κλινουσι καὶ ταῦτα τὴν κ-

φαλὴν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ συρμοῦ. Εἶνε δὲ γνωστὸν εἰς πάντας ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ συρμός κατὰ τὴν ἀνατροπὴν καὶ θεραπείαν τῶν οἰκιακῶν ἡμῶν ζῶων, εἰς τε τὰ ὠδικὰ πτηνὰ καὶ τοὺς ψιτακοὺς, εἰς τε τὰς ὄρνιθας καὶ τὰς περιστερὰς, εἰς τε τοὺς ἵππους καὶ τοὺς κύνες. Εἰς τὰς μεταβλητὰς ὁμως ἰδιοτροπίας τοῦ συρμοῦ ὑπόκεινται πρὸ πάντων τὰ φυτὰ, ἅτινα θεραπεύει ὁ ἄνθρωπος κατ' οἶκον καὶ ἐν τοῖς κήποις.

Οὔτε ἡ κοπὴ τῶν ἡμετέρων ἐνδυμάτων, οὔτε ἡ ποιότης τῶν ὑφασμάτων μεταβάλλονται ταχύτερον καὶ ποικιλώτερον, ὅσον τὰ εἶδη, τὰ σχήματα καὶ αἱ μορφαὶ τῶν φυτῶν τούτων τοῦ συρμοῦ. Οὔτω π. χ. ὑπῆρξέ ποτε χρόνος ἐν ᾧ φυτὰ τοῦ συρμοῦ ἐν ταῖς αἰθούσαις ἦσαν αἱ τολύπαι, ταύτας διεδέχθησαν οἱ ὑάκινθοι, οἱ διανθοὶ (γαρύφαλλα), τὰ πελαργόνια, αἱ κινεράριαι, αἱ καλκεολάρια, αἱ ἀζαλέαι, τὰ χρυσάνθεμα, αἱ βεγόνια, τὰ ὄρχιδοειδῆ, τὰ φυτὰ τὰ ἔχοντα φύλλα ἔγχροα ἢ φύλλα ὠραία πράσινα. Χθὲς ἐζητοῦντο φοῦξιαί, ἔχουσαι κυανὴν στεφάνην, σήμερον λευκῆν. Χθὲς πετούνια μὲ πράσινον χεῖλος, σήμερον διπλαῖ. Ἐκάστη ἡμέρα φέρει καὶ νέον συρμόν τῶν φυτῶν τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ λήθην τῶν παρελθόντων. Μὴ νομίση δέ τις ὅτι κυρία τις διαφέρειται πλείοτερον ὅταν ἔρχεται ἢ ἐφημερίς τοῦ συρμοῦ ἀπὸ Παρισίων, ὅσον ὁ φιλανθῆς διὰ τὰ νέα σχήματα καὶ δείγματα τοῦ φουτικοῦ κοιτοῦ, ἅτινα δημοσιεύουσι καθ' ἑβδομάδα αἱ κηπουρικαὶ ἐφημερίδες τῶν κεντρικῶν σταθμῶν τῆς πηγῆς τῶν ἀνθέων, τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Γάνδης (ἐν Βελγίῳ). Ὅπως δὲ οἱ συρμοὶ τῶν ἐνδυμάτων ἐπιδεικνύονται τὸ πρῶτον ἐντὸς τῶν μεγαλοπρεπῶν αἰθουσῶν τῆς ἀριστοκρατικῆς κοινωνίας, εἴτα δὲ ἐξέρχονται καὶ εἰς τὸν λοιπὸν κύκλον τῶν πολιτῶν τῶν μεγαλοπόλεων, μέχρι οὗ, ἐνίοτε μετὰ δεκατηρίδας, εἰσχωρήσωσι καὶ εἰς τὸν τῆς ὑπηρετικῆς τάξεως ἢ τῶν χωρικῶν, οὔτω καὶ ἄνθος τι ἐπ' ὅσον μὲν εἶνε τοῦ συρμοῦ τιμᾶται πολλῶν χρημάτων καὶ ἐπιζητεῖται θερμῶς, ἀφ' οὐδενὸς δὲ κήπου, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων ὀρέξεων, δύναται νὰ ἐλλείπη. Αὐτὸ καὶ μόνον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλάμπη ἐν ταῖς ἀνθοδέσμασι ταῖς προωρισμέναις διὰ τὰς πολυτελεῖς αἰθούσας. Ὅταν δὲ ὁ συρμός τοῦ ἄνθους παρέλθῃ, πρᾶγμα ὅπερ συμβαίνει μετ' οὐ πολὺν χρόνον, ἡ ἀξία αὐτοῦ καταπίπτει καὶ τὸ ἄνθος ἀγοράζεται εὐθηνότερον ὑπὸ τῶν ὀλιγώτερον ἐμπαθῶν φιλανθῶν, οἵτινες τὸ καλλιεργοῦσιν ὀπισθεν τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων, μέχρι οὗ τέλος κατανήσῃ νὰ διέγῃ τὸν ἄδοξον αὐτοῦ βίον ἐν τίνι κηπαρίῳ χωρικοῦ ἀγοραφύλακος. Ὁ αὐτὸς βολβός, δι' ὃν ποτὲ φιλανθῆς τις πλούσιος ἐπλήρωσε 5000 φιορινίων ἀγοράζεται σήμερον ἀντὶ 40 ἢ 50 λεπτῶν, καὶ τοῦτο πάλιν ἐὰν εἰσέτι εὐρίσκηται

ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ εἶνε ζητητός, διότι ἅμα παρέλθῃ ὁ συρμός οὔτε λαμβάνει τις τὸν κόπον νὰ καλλιεργήσῃ αὐτόν.

Ὅσῳ ὅμως ἰσχυρός καὶ ἂν εἶνε ὁ συρμός ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν ἀνθέων, ὅπως καὶ ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶνε καὶ παντοδύναμος. Ὅπως δὲ ὁ καθ' ἑαυτόν ἄνευ ἀξίας χάρτης τῶν εἰσιτηρίων οὐχὶ δὲ καὶ ὁ χρυσὸς καὶ τὰ εὐγενῆ μέταλλα ἔχουσιν ἀνάγκη τῆς καθ' ἑκάστην μεταβαλλομένης σφραγίδος τῆς ἡμερομηνίας ὅπως ἀποκτήσωσι τιμὴν, οὕτω καὶ πᾶν τὸ ἀληθῶς καλὸν καὶ ὠραῖον διατηρεῖ διὰ παντός τοῦ χρόνου τὴν οὐσιαστικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Οὕτως καὶ σήμεραν ἔτι ὁ νεανίας ἀναπτύσσει τὸ πνεῦμά του διὰ τῶν αὐτῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἅτινα ἐνεθουσίασαν τὸν Σόλωνα, τὸν Σωκράτη καὶ ἐβδομηκοντα ὅλας γενεὰς μετ' αὐτόν, οὕτω καὶ πᾶν ἀληθὲς καλλιτέχνημα, ἔστω ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου ἢ ἡ Παναγία τοῦ Ῥαφαήλου, πληροὶ καὶ σήμεραν τὴν φαντασίαν διὰ τοῦ αὐτοῦ θαυμασμοῦ, ὃν μετέδιδε καὶ πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων· οὕτω καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρου, τοῦ Γκαίτε, τοῦ Μότσαρτ, τοῦ Μπετχόβεν θὰ παραμένωσιν ὡς ἔξοχα προϊόντα τοῦ πνεύματος καὶ ὅταν θὰ ἔχη ἡδὴ λησμονηθῇ καὶ ταφῇ ὁ συρμός τῆς ἡμέρας.

Αὐτὸ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἡμέτερα φυτὰ, καὶ περὶ τῶν ἀνθέων ἐκείνων τοῦ συρμοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία συνίσταται κυρίως εἰς τὰ θέλητρα τοῦ καινοφανοῦς, εἰς τὸ σπάνιον τῆς μορφῆς, εἰς τὸ παράδοξον καὶ ποικιλόχρονον αὐτῶν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ φυτὰ, ἐφ' ὧν εὐρίσκεται ἀποτετυπωμένη ἡ αἰωνία σφραγὶς τῆς ὠραιότητος, ἅτινα συναρπάζουσι διὰ τοῦ κάλλους αὐτῶν ὅλας τὰς καρδίας, καὶ ἀρέσκουσιν εἰς ὅλας τὰς ὁρέξεις. Τὰ φυτὰ ταῦτα οὔτε ἦσαν ποτε, οὔτε ἐπαύσαν ὄντα τοῦ συρμοῦ, διότι πάντοτε ἦσαν περιζήτητα καὶ προσφιλῆ. Τοῦτο δὲ ἐφαρμόζεται λεγόμενον προπάντων περὶ τοῦ ῥόδου, τοῦ κοινοῦ τριακταφύλλου.

Τὸ ῥόδον εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὡς τὸ ἄνθος τῶν ἀνθέων ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι καθ' οὓς ὁ ἀριθμὸς τῶν φυτῶν, ἅτινα ὁ ἄνθρωπος ἐθεράπευεν, ἦτο ἐλάχιστος. Ἐκτοτε ὁ ἀριθμὸς τῶν φυτῶν τοῦ καλλωπισμοῦ ηἰξήθη τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἡ ἰσχυροτάτη μνήμη μόλις δύναται νὰ περιλάβῃ πάντα. Ἐκτοτε ἡ βόρειος καὶ νότιος Ἀμερικὴ, αἱ ἀνατολικαὶ καὶ δυτικαὶ Ἰνδίαί, ἡ Κίνα καὶ ἡ Ἰαπωνία, τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ ἡ Νέα Ὀλλανδία, ἀπέστειλαν τὰ ὠραιότερα τῶν ἀνθέων τῶν εἰς τοὺς κήπους μας. Ὅσῳ ὅμως ἐράσιμα καὶ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἂν εἶνῃ τινὰ τούτων, οὐδὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν βασιλεῖα τῶν ἀνθέων, τὸ ῥόδον. Ἄν δὲ ὁ λέων ὡς βασιλεὺς τῶν τετραπόδων καὶ ὁ ἀετὸς ὡς βασιλεὺς τῶν πτηνῶν ἀπωθοῦσι τοὺς ἀντιποιοῦ-

μένους τῆς βασιλείας αὐτῶν διὰ τῶν ἰσχυρῶν γαμψῶν ὀνύχων, διὰ τοῦ ἰσχυροῦ χόσματος τῶν ὀδόντων καὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν μυϊκῆς δυνάμεως, τὸ ῥόδον οὔτε διὰ τῆς ἰσχύος προασπίζει τὸν θρόνον αὐτοῦ, οὔτε διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀητητήτων μαγικῶν θεληγῆτρων, ἅτινα προβάλλουσι πάντοτε ἡ ὠραιότης καὶ ἡ χάρις.

Τὸ ῥόδον εἴλκυσε πάντοτε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων, τοῦ πλουσίου καὶ πένητος, τοῦ εὐγενοῦς καὶ τοῦ χωρικοῦ, τοῦ νέου καὶ τοῦ γέροντος. Τὸ ῥόδον δὲν ὁμοιάζει τὴν ὑπερήφανον καμῆλιαν, ἥτις μόνον τὸ ἐσπέρας ἐπιδεικνύεται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ χοροῦ, οὔτε τὰ φαντασιώδη ὀρχησοειδῆ, ἅτινα δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν μόνον ἐντὸς τῶν θερμοκηπίων τῶν πλουσίων. Κοσμεῖ διὰ τῆς αὐτῆς χάριτος τὸ κηπάριον τοῦ χωρικοῦ ὅπως καὶ τὸν πολυτελεῖ κήπον τοῦ εὐγενοῦς ἄρχοντος. Μετὰ τῆς αὐτῆς ἐρασιμότητος ἀνθεῖ ἐπὶ τοῦ στήθους ἡγεμονίδος μετ' οἴας καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πτωχοτάτης νεάνιδος.

Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ φυσιοδίφαι, οἱ συνήθως μακρὰν πάσης ποιητικῆς ὑπερβολῆς εὐρισκόμενοι, ἐνοῦσι τὴν φωνὴν αὐτῶν πρὸς τὴν γενικὴν συναυλίαν τῶν ὑμνητῶν τοῦ ῥόδου. Ἄν καὶ δὲν συμφωνοῦσι δὲ μετὰ τοῦ Γκαίτε, τοῦ θεωροῦντος τὸ ῥόδον τὸ τελειότατον δημιουργήμα τῆς φύσεως εἰς τὸ κλίμα μας, ὁμοφωνοῦσιν ὅμως πάντες ὅτι κατέχει μίαν τῶν πρωτίστων θέσεων ἐν τῇ φυτικῇ κλίμακί, καὶ ὅτι μόνον εἰς τὴν εὐαίσθητον μιμόζαν καὶ τὰ συγγενῆ αὐτῆς φυτὰ παραχωρεῖ τὰ πρωτεῖα.

Τὰ βιβλία τῆς συστηματικῆς Βοτανικῆς, ἅτινα παριστώσι τὸ γενεαλογικὸν τρόπον τινὰ ἡμερολόγιον τοῦ φυτικοῦ κόσμου, διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι τὸ γένος τῶν ῥόδων χωρίζεται τῶν λοιπῶν φυτῶν διὰ μικρᾶς ἀποστάσεως, ὅπως ἀρμόζει εἰς βασιλικὴν οἰκογένειαν. Συγγενεῖς δὲ στενότερα τοῦ οἴκου τούτου εἶνε τὰ εὐγενῆ ἐκεῖνα γένη τῶν δένδρων, ἅτινα μόνον μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἐν ὥρᾳ μὲν θέρους φέρουσι πλουσίαν ἄνθησιν, ἐν ὥρᾳ δὲ φθινοπώρου γλυκεῖς καρπούς, οἷον ἡ ἀμυγδαλῆ καὶ ἡ κυδωνέα, ἡ ῥοδακινέα καὶ ἡ βερυκοκέα, ἡ κερασεῖα καὶ ἡ κορομηλέα, ἡ ἄπιος καὶ ἡ μηλέα. Ἀλλὰ καὶ οἱ μετριόφρονες ἀνεψιοὶ αὐτῆς ἡ σορβία καὶ ἡ κράταιγος, ἡ χαμαικέρασος καὶ ἡ βάτος, ἡ σπυραία, ἡ ἀλχημίλλα, καὶ ἡ ποτεντίλλα δὲν φαίνονται φέροντα ἀναξίως τὴν ἡγεμονικὴν ταύτην συγγένειαν.

Τὸ γένος τῶν ῥόδων διακρίνεται διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν μορφῶν αὐτοῦ, προερχομένην ἐκ τοῦ εὐπλάστου τῆς πλουσίας αὐτοῦ φύσεως. Πρὸ 50 ἡδὴ ἐπῶν ὁ Δὲ Κανδὸλ διεκρίνει 145 κυρίας γραμμάς, ἥτοι εἶδη τοῦ γένους τῶν ῥοδιδῶν. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν μορφῶν, τῶν ποικιλιῶν, τῶν παραλλαγῶν, τῶν φύλλων εἶνε ἄμετρος. Καίτοι δὲ πάντα ταῦτα εἶνε διάφορα κατὰ τὴν εὐγένειαν

νειαν τῆς μορφῆς καὶ τὸ κάλλος, ἔχουσι ὁμοίως πάντα τοὺς αὐτοὺς εὐδιαγνώστους χαρακτῆρας τῆς ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας. Αἱ πλείσται ῥοδαῖ εἶνε θάμνοι μετρίου ὕψους· τινὲς εἶνε χαμαλαὶ ὡς πόκι τοῦ λειμῶνος· ἄλλαι αὐξάνονται διὰ τῆς καλλιιεργείας γινόμεναι ὑψίκομα δένδρα, ὅπως Ῥοδῆ ἢ ἑκατοντάφυλλος, καὶ φθάνουσιν εἰς ἡλικίαν ἑκατονταετηρίδων. Διάσημος διὰ τὸ γῆρας αὐτῆς εἶνε ἡ χιλιετίς ῥοδῆ ἐν τῷ κούπητῃ τῆς μητροπόλεως τοῦ Hildesheim, ἣν λέγεται ὅτι ἐφύευσε Δουδραβίκος ὁ εὐλαθῆς, καὶ ἦτις καίτοι πολλάκις κατεστράφη ὑπὸ τοῦ πυρός, ἀνέθικα πάλιν βλαστούς, καὶ μέχρι σήμερον κατακαλύπτει ὡς ἄμπελος τὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίας διὰ ζωροῦ πρασίνου φυλλώματος καὶ ἀνθέων. Πολλὰ εἶδη ῥοδῶν ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἐφαπλῶνται ἐπὶ τῶν τοίχων, σχηματίζοντα τάπητα ἐκ ῥόδων, ἢ περικαλύπτουσι τὰς σκιαδάς ὅπως ἡ Ῥοδῆ ἢ ταπητώδης καὶ ἡ βορειοαμερικανικὴ Ῥοδῆ ἢ βατόφυλλος. Ποικιλία τῆς τελευταίας εἶνε Ῥοδῆ ἢ κλαίουσα, ἣτις κλίνει πρὸς τὴν γῆν μελαγχολικῶς τοὺς χαλαροὺς αὐτῆς ἀνοβριθεῖς κλάδους, ὅπως ἡ ἰτέα τῆς Βαθυλῶνος. Περὶ τῆς ἀνεξαντλήτου ποικιλίας καὶ τῆς ἀφθονίας τοῦ γένους τῶν ῥοδῶν μόνον ἐκείνοι δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τινά, ὅστις εἶδὲ ποτὲ τινα τῶν ποιητικῶν ῥοδωνεῶνων οἷος π. χ. ὁ ἐν Charlottenhof παρὰ τῷ Sansouci.

Ἄπασαι αἱ ῥοδαὶ κατάγονται ἄνευ ἐξαιρέσεως ἀπὸ τῶν ευκράτων χωρῶν τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, ἥτοι ἀπὸ τῆς ζώνης ἐκείνης τῆς γῆς, ἣν ἡ φύσις ἐπροίκισε καὶ διὰ τῶν τὰ μάλιστα ἐπιδεικτικῶν ἀναπτύξεως καὶ πολιτισμοῦ φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αἱ χώραι τῶν ἰνδογερμανικῶν φυλῶν, ἥτοι ἅπασα ἡ Εὐρώπη, πλὴν τῶν βορειοτάτων ἀξένων αὐτῆς χωρῶν, ὁ Καύκασος, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Περσία, ἡ Κίνα καὶ ἡ βόρειος Ἀμερικὴ βρίθουσι ῥοδῶν, φερομένων παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τὰ πλάγια τῶν ὀδῶν, τὰ ἄκρα τῶν δασῶν καὶ τοὺς κήπους. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι δύο εἶδη κοινῶν αὐτοφυῶν ῥοδῶν Ῥοδῆ τὸ κυνόροdon (Rosa canina L.) κοινῶς ἄγρια τριανταφυλλιά, καὶ Ῥοδῆ ἢ αἰείφυλλος (R. sempervirens L.) κοινῶς βάτα, χαμόβατα. Ἐν δὲ θεραπευόμενον ἡ κοινὴ ῥοδῆ ἢ Ῥοδῆ ἢ Γαλλικὴ (R. Gallica), ἔχουσα δύο παραλλαγὰς τὴν ἀνοῦσαν κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον (ἀπριλιάτικη τριανταφυλλιά) καὶ τὴν κατὰ μῆνα Μαῖον (μαγιάτικη τριανταφυλλιά). Ἡ Ῥοδῆ ἀποφεύγει τὸ ὑπέρθερμον κλίμα τῆς διακεκαυμένης ζώνης, ὅπως καὶ τὸ καταψυχρον τῆς κατεψυγμένης· μόλις ὑπερβαίνει τὸν βόρειον πολικὸν κύκλον, παύεται δὲ φερομένη πρὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ καρκίνου. Ἐκείθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ οὐδεμία ῥοδῆ φύεται αὐτοφυῆς. Ἐν Ἀφρικῇ περιορίζεται περὶ τὰς ὄχθας τῆς Μεσογείου, θαλάσσης· τὸ δὲ δυ-

τικὸν ἡμισφαίριον, ὅπως δὲν παρήγαγεν ἀφ' ἑαυτοῦ οὔτε ἐν φύλον ἀνθρώπων ἀνεπτυγμένον καὶ ἐκ πολιτισμοῦ, οὕτω δὲν δύναται νὰ δείξῃ ἡμῖν οὔτε μίαν ῥοδῆν αὐτοφυῆ, πᾶσαι δὲ αἱ αὐτόθι φερόμεναι μετενάστευσαν ἀπὸ βορρᾶ. Ἡ φύσις φαίνεται ἠνώνησε μόνον ἐκείνους τοὺς λαοὺς ὅσοι ἤτο δυνατοὶ νὰ πολιτισθῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ ἐκτιμῶσιν ἐπαρκῶς τὸ εὐγενὲς τοῦτο δῶρον.

Ἡ ῥοδῆ ἀνεφάνη καὶ ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς μικρὸν μόνον χρόνον πρὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμφότεροι ἀνήκουσιν εἰς τὰς νεωτέρας γεωλογικὰς διαπλάσεις, καθ' ἃς ἡ ὄργανικὴ ζωὴ προέβη ἐν τε τῷ ζωικῷ καὶ φυτικῷ βασιλείῳ εἰς σχηματισμὸν τελειότερων μορφῶν. Εἶνε δὲ πιθανόν ὅτι οἱ ἀρχέγονοι πρόγονοι καὶ προπροπάτορες τῆς ῥοδῆς ἀνεπτύχθησαν κατὰ πρῶτον ἐντὸς τῶν δασῶν τῆς λιθανθρακικῆς περιόδου. Ἄλλ' ἡ ῥοδῆ, ἥς σήμερον ἀποθαυμάζομεν τὸ ἰδεῶδες τῆς φυτικῆς καλλονῆς, εἶνε πλάσμα μᾶλλον τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης ἢ τῆς φύσεως. Διότι ἡ ἀγρία ῥοδῆ, ἥτοι Ῥοδῆ τὸ κυνόροdon, ἔχει μόνον πέντε εὐπτωτα πέταλα τῆς στεφάνης τοῦ ἀνθους, ἀναδιδόντα ἀσθενεστάτην ὀσμῆν. Καὶ προκαλεῖ μὲν ἡ θεὰ τῆς ῥοδῆς ταύτης τερπνὰ αἰσθήματα, ὅταν ὁ καταπράσινος ἀκανθώδης θάμνος ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος κατακοσμηθῆται διὰ τῶν λευκῶν ἢ ἐρυθρολευκῶν αὐτοῦ ἀνθέων, καὶ διεγείρει τὸν ποιμένα ἢ κυνηγὸν εἰς ἄσμα ἐρωτικόν, ἀλλὰ τὴν τελείαν αὐτοῦ ὠραιότητα, δι' ἧς ἐπίσης προκαλεῖται τὸ ἀφελὲς αἰσθημα πρὸς ἀντίληψιν τοῦ ὠραίου ἐν τῇ φύσει καὶ ἡ ἀνεπτυγμένη διεγερσις πρὸς θαυμασμόν, καὶ τὴν ποιητικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτοῦ ἐν τῷ πολιτισμῷ σημασίαν ἀπέκτησε τὸ ῥόδον ὅτε μετεφυτεύθη ἀπὸ τοῦ δάσους καὶ τῆς χέρσου γῆς εἰς τὸν κήπον καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκτοτε ἡ θεραπεία τῶν ῥοδῶν ἐκπλήσσει ἡμᾶς κατ' ἔτος διὰ νέων καὶ ἀδιακόπως τελειότερων μορφῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθέων συμβαίνει ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν τὰ ἀνθρώπινα γένη διάγωσιν ἐντελῶς φυσικὸν βίον ἐν ὅλως ὁμοίαις περιστάσεσιν, ὁμοιάζουσι καὶ κατὰ τὴν μονότονον καὶ ὅλως ἀρχέγονον φυσικὴν αὐτῶν κατάστασιν, αἱ δὲ εὐγενέστεραι προδιαθέσεις μένουσιν ἐν τῇ νηπιῳδει αὐτῶν ἀναπτύξει. Ὅταν δὲ ἀναπτυχθῇ ὁ πολιτισμὸς μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν ποικίλων καὶ πολυειδῶν ἐπιδράσεων καὶ σχέσεων, εὐρύνει τὸν χώρον πρὸς ἐντελῆ ἀναπτύξιν τῶν πλουσίως πεπρωκισμένων φύσεων· ἐπιμελής ἀνατροφή ὁδηγεῖ πᾶσαν προδιαθεθεμένην φύσιν εἰς ἀπροσδόκητον διάπλασιν.

Σπείροντες τὰ σπέρματα τῆς ἀγρίας ῥοδῆς ἢ ἄλλου ἀγρίου εἶδους αὐτῆς ἐν λεπιπασμένῳ καὶ παχεῖ ἑδάφει, βλέπομεν ἀναπτυσσόμενα φυτά, ὧν τὰ πλείστα οὐδόλως ἢ μικρὸν τι μόνον διαφέρουσι κατὰ τὰ ἄνθη αὐτῶν τῶν τῆς πρώτης

μητρικής ροδῆς. Ἐξ ἀπασῶν ὅμως τούτων τῶν νέων ροδῶν θὰ εὐραμεν ἴσως μίαν, ἥτις διακρίνεται διὰ τοῦ ἐμφύτου πλεονεκτήματος τοῦ παράγειν ἄνθη μείζονα τῶν λοιπῶν, ἔχοντα πλείονα ἀριθμὸν πετάλων. Ἐκ τῶν ἀπογόνων τῆς ροδῆς ταύτης τῶν παραγομένων διὰ σπορᾶς τῶν σπερμάτων αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἐκλέξωμεν ἔτι τελειοτέρας μορφάς. Ἐὰν οὕτω ἐπὶ σειρὰν ὄλην γενεῶν μεταχειρίζομεθα πρὸς περαιτέρω σπορὰν τὰς τελειοτέρας μορφάς, θέλομεν κατορθῶσαι ἐν τέλει νὰ ἀναπτύξωμεν ροδὴν ὑπερέχουσαν ὅλων τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ὠραιότητα τῶν ἀνθῶν. Ἀποκτήσαντος δὲ τοῦ κηπουροῦ τοιοῦτο φυτὸν μετὰ πολυετῆς κόπου, ὁ πολλαπλασιασμοὸς αὐτοῦ ἀποβαίνει εὐκόλος δι' ἀποτομῆς καὶ μεταφυτεύσεως κλάδων ἢ καὶ ἀπλῶν ὀφθαλμῶν, δι' ἰδιαζουσῶν τεχνικῶν μεθόδων ἐνοφθαλμιζομένων ἢ μοσχευομένων μετὰ τῶν κορμῶν τῶν ἀγρίων ροδῶν. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, ἣν ὀνομάζομεν ἐξευγένισιν ἢ ἐμβολισμόν, τὸ ἐμβόλιον ἐκπτύσσεται, ἀναπτύσσει κλάδους καὶ φύλλα· τὸ πρῶτον ἔτος παράγει ὀλίγα ἄνθη, κατὰ δὲ τὰ ἐπόμενα πολυαριθμότερα. Τὸ ἐμβόλιον παραλαμβάνει τὴν τροφήν αὐτοῦ διὰ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἀγρίου εἶδους, οὗτινος φροτίζομεν ν' ἀποκόπτωμεν τοὺς λοιποὺς ἀγρίους κλάδους ἐπιμελῶς. Διὰ τῆς ἐξευγένισως ταύτης δύναται ἰδιαζοῦσά τις μορφή ροδῶν, ἥτις ἀνεπτύχθη ἐν ἀνθοκομίῳ ἕνεκα ἰδιαζούσης ἐμφύτου προδιαθέσεως, νὰ πολλαπλασιασθῇ ταχὺτατα, οὕτω δὲ μετὰ τινα ἔτη ἢ νέα αὕτη μορφή εὐρίσκεται διακεδομένη εἰς ἅλους τοὺς κήπους τῆς γῆς.

(Ἔπεται συνέχεια.)

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.) Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΨΙΟΣ

Διήγημα

Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγ. φύλλον.

Ὁ κ. Ὁβραὶ ἔσειεν ἠτύχως τὸν ὦμον τοῦ κοιμημένου, ὅστις ὠρθώθη πάραυτα ἐπὶ τῶν ποδῶν του. Πρῶτον ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν δ' εἶδε τὰς χεῖράς του δεδεμένας, ἐμάντευσε τί συνέβη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου του καὶ ἐξέβαλεν ἠχηρὸν καγχασμὸν.

— Ὁραῖος ἀστεῖσμός, εἶπεν.

Ὁ Φραγκίσκος ἔλαβε τὸν ἱατρὸν κατ' ἰδίαν.

— Βλέπετε! λοιπόν, ὕστερον ἀπὸ πέντε λεπτά θὰ γείνη μανιώδης.

— Ἀφήσατε νὰ ἐνεργήσω ἐγώ. Εἰξεύρω τί πρέπει νὰ κάμω.

Ἐμειδίασε πρὸς τὸν πάσχοντα ὡς πρὸς παιδίον, τὸ ὅποιον θέλει τις νὰ διασκεδάσῃ.

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν, ἐξυπνᾶτε εὐκολα· εἶδατε καλὰ ὄνειρα;

— Ἐγώ! δὲν ὄνειρεύθηκα. Γελῶ διότι βλέπω

ὅτι εἶμαι δεμένος· νομίζει τις ὅτι ἐγὼ εἶμαι τρελλός.

— Ἰδοῦ! εἶπεν ὁ Φραγκίσκος.

— Λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ λύσετε, ἱατρέ· θὰ ἐξηγηθῶ καλλίτερα ὅταν θὰ εἶμαι ἐλεύθερος.

— Θὰ σᾶς λύσω, φίλε μου· ἀλλ' ὑπόσχεσθε νὰ εἴσθε φρόνιμος;

— Ἀλλά, ἱατρέ, μήπως μὲ τὰ σωστά σας μὲ νομίζετε τρελλόν;

— Ὅχι, φίλε μου, ἀλλ' εἴσθε ἀσθενής. Θὰ σᾶς περιποιηθῶμεν καὶ θὰ σᾶς θεραπεύσωμεν. Ἰδοῦ! αἱ χεῖρές σας εἶνε ἐλεύθεραι, μὴ κάμετε κακὴν χρῆσιν αὐτῶν.

— Τί διάβολον θέλετε νὰ κάμω; Σᾶς ἔφερα τὸν ἀνεψιὸν μου...

— Καλὰ! εἶπεν ὁ κ. Ὁβραὶ, θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τούτου μετ' ὀλίγον. Σᾶς εὖρον νὰ κοιμᾶσθε· σᾶς συμβαίνει συχνὰ νὰ κοιμᾶσθε τὴν ἡμέραν;

— Ποτέ! αὐτὸ τὸ διαβολοβιβλίον...

— Ὁ! ὦ! εἶπεν ὁ συγγραφεὺς, τὸ πρᾶγμα εἶνε σοβαρὸν. Λοιπόν, νομίζετε ὅτι ὁ ἀνεψιὸς σας εἶνε τρελλός;

— Διὰ δέσιμον, κύριε· δι' αὐτὸ ἠναγκάσθηκα νὰ δέσω τὰς χεῖράς του μὲ αὐτὸ τὸ σχοινίον.

— Ἀλλ' αἱ ἰδικαὶ σας χεῖρες ἦσαν δεμέναι. Δὲν ἐνθυμείσθε ὅτι ἐγὼ σᾶς τὰς ἔλυσα;

— Ἦμουν ἐγώ, ἦτον αὐτός. Ἀφήστε μὲ λοιπόν νὰ σᾶς ἐξηγήσω ὄλην τὴν ὑπόθεσιν!

— Σιωπῆ, φίλε μου, ἐρεθίζεσθε καὶ ἐγίνατε κατακόκκινος. Δὲν θέλω νὰ κουράζεσθε. Περιορίσθητε ν' ἀπαντᾶτε εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου. Λέγετε ὅτι ἀνεψιὸς σας εἶνε ἀσθενής;

— Τρελλός! τρελλός! τρελλός!

— Καὶ χαιρέσθε νὰ τὸν βλέπετε τρελλόν;

— Ἐγώ;

— Ἀπαντήσατέ μου εἰλικρινῶς. Δὲν θέλετε νὰ ἱατρευθῆ, δὲν ἔχει οὕτω;

— Διατί;

— Διὰ νὰ μείνῃ εἰς σᾶς ἡ περιουσία του. Θέλετε νὰ εἴσθε πλούσιος; Λυπεῖσθε διότι εἰργάσθητε τόσον καιρὸν χωρὶς νὰ πλουτίσετε; Νομίζετε ὅτι ἦλθεν ἡ σειρὰ σας;

Ὁ κ. Μορλώ δὲν ἀπήντα. Εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς τὴν γῆν. Ἐσκέπτετο ἂν δὲν ἔβλεπε κακὸν ὄνειρον καὶ ἐζήτηι νὰ μαντεύσῃ τί ὑπῆρχε πραγματικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ δεσμάτος τῶν χειρῶν, ἐν τῇ ἀνακρίσει ταύτῃ, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι τοῦ ἀγνωστού τούτου, ὅστις ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ ὡς ἐν ἀνοικτῷ βιβλίῳ.

— Ἀκουεῖς φωνάς; ἠρώτησεν ὁ κ. Ὁβραὶ.

Ὁ δυστυχὴς θεῖος ἠσθάνθη ὀρθομένουνας τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Ἐνεθυμήθη τὴν λυσσώδη ἐκείνην φωνήν, ἥτις τῷ ὠμίλει εἰς τὸ οὖς, καὶ ἀπήντα μηχανικῶς ἐνίοτε.